

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Berömda kvinnor - förr och nu

Längd: 5 min

Ålder: Åk 7-9 samt Gymnasiet
(åk 4-6 sv)

Ämne: Svenska, historia,
sammhällskunskap

Språk: Engelskt tal med valbar
svensk text

Produktionsland:
Ukraina, 2018-2019

Svensk distribution:
Filmo, 2019

Ansvarig utgivare:
Sandra Ortíz del Gaiso

Filmnr: EDU0201

Nyckelord

Genusperspektiv
Genushistoria
Författarskap
Konstnärskap
Historiska personer

Visste du att Ella Fitzgerald bara var 21 år när hon blev utsedd till USA's mest populära sångerska 1938? Eller att Charlotte Brontë skrev Jane Eyre och sina andra verk under pseudonymen Currer Bell? Ibland behövs det en puff för att få ett jämställt genusperspektiv i lyftandet av människors bidrag i historien fram till idag. Här får du möta 12 kvinnor som lyfts inom författarskap och andra estetiska yrken och som alla har åstadkommit något speciellt och stått upp för sina ideal. Dessa förebilder inspirerar världen till att våga tro på att de kan bli precis vad de vill!

Referat

I Berömda kvinnor förr och nu får du möta tolv framgångsrika och nydanande kvinnor – var och en på sitt eget spektakulära sätt. Det finns vissa gemensamma nämnare såsom en stark vilja att förmedla sin kunskap och sin kreativitet vilket fick dem att fortsätta trots en omvärld som inte alltid stöttade deras ambitioner. Följande kvinnor presenteras:

Anne Frank – “Annes historia är inte en berättelse om framgång. Det är en berättelse om en flicka som bara ville leva”.

Simone de Beauvoir – “Om en enskild människa kan ges äran för att ha inspirerat dagens internationella kvinnorörelse så är det Simone de Beauvoir” – Gloria Steinem

Charlotte Brontë – “Kvinnor anses vara väldigt lugna men de känner likadant som männen”. Brontë utforskar sexualitet, feminism och klass i sina litterära verk.

Mary Shelley – Författade den första science fiction-berättelsen Frankenstein under tidigt 1800-tal.

Jane Austen – Skrev under pseudonym och fick sitt stora erkännande postumt.

Maja Plisetskaja – Balettdansös med en 60-årig och internationellt framgångsrik karriär.

Ella Fitzgerald – Jazzlegenden som kallades “The first lady of song”.

Frida Kahlo – En mexikansk konstnär sedd som symbol för kvinnlig kreativitet och en feministisk ikon.

Agatha Christie – Fortfarande den mest sålda romanförfattaren genom tiderna.

Anne Leibovitz – Blev redan som 23-åring huvudfotograf på den legendariska musiktidningen Rolling Stones.

Zaha Hadid – Progressiv arkitekt och ansedd att vara den mest framstående kvinnliga arkitekten i världen.

JK Rowling – Harry Potters skapare, inledde sin framgångssaga på kafé medan dottern sov middag.

Arbeta med filmen

Berömda kvinnor - förr och nu

Före filmvisning

- Förklara begreppet genus och vad ett genusperspektiv innebär.
- Hur kommer det sig att vi generellt kan så lite om våra kvinnliga förebilder när vi tittar på deras framgångar trots att deras bidrag till konsten och litteraturen är jämförbara med deras manliga kollegors?
- På senare år har frågan om viktiga kvinnor i historien aktualiserats bl a genom storsäljande barn- och ungdomsböcker som Godnattsagor för Rebelltjejer 1 & 2 och Fantastiskt fenomenala kvinnor som förändrade världen. Har vi lyckats vända den ojämlika fördelningen tycker du? Motivera.
- Ta ett par minuter och tänk över din egen skolgång och undervisning – upplever du att fokus har varit mer på manliga eller kvinnliga karaktärer? Eller har det varit ett jämlikt urval? Ge gärna exempel och problematisera.

Frågor efter filmvisning

Sett en av filmerna:

- Vad är personens viktigaste bidrag till historien anser du?
- Ge något exempel på utmaningar som hon mötte?
- Var det självklart att hon kunde utbilda sig alternativt inte fick?
- Vilka egenskaper tänker du krävs hos en människa för att nå framgång trots motstånd?
- Inspirerade denna kvinna dig och varför?
- Tror du att det spelar roll vilken familj man växer upp med för att bli framstående inom något?
- Vad gjorde att hon blev så framgångsrik inom sitt område tror du?
- Kan du se någon likhet mellan dig och kvinnan? Vad är det som skiljer? Tänk även utifrån vilken omgivning ni båda har/hade omkring er.
- Vilken är din talang och har du möjlighet att utöva och utveckla den tycker du? Vad skulle du behöva för att utvecklas mer inom ditt område?

Sett fler filmer:

- Vad är personernas viktigaste bidrag till historien anser du?
- Ser du några gemensamma nämnare mellan kvinnorna?
- Ge något exempel på utmaningar som mötte kvinnorna?
- Hade familjerna någon betydelse för kvinnornas framgångar?
- Vilka egenskaper tänker du krävs hos en människa för att nå framgång trots motstånd?
- En gemensam nämnare för dessa kvinnor är utbildning – en del nekades alternativt uppmuntrades inte medan andra växte upp med ett starkt fokus på just studier - Hur påverkades de av det tror du?
- Vilken/vilka av dessa kvinnor inspirerade dig och varför?

Arbeta med filmen

Berömda kvinnor - förr och nu

Arbete efter filmen

Kvinnlig representation i läromedel - par-/gruppövning

2015 gjorde DN en undersökning i hur det såg ut med kvinnlig representation i de fyra vanligaste läromedlen i historia. De kunde konstatera att 87% av de som omnämns är män.

Läs mer:

SVT Nyheter

[Kvinnor väljs bort ur historieböckerna](#)

Dagens nyheter – OBS! Kräver DN-inloggning

[Kvinnorna saknas i skolans historieböcker](#)

Gå igenom den historiebok du själv använder i undervisningen – hur ser det ut med kvinnlig representation i den? Är det så att majoriteten av de personer du ska lära dig om är män? Inled med att titta igenom personregister två och två och ta sedan en diskussion i helklass:

- Vad kom ni fram till?
- Vilka förklaringar ser ni till den uppdelning som finns?
- Vad tänker ni om det ni ser?

Personporträtt – enskild skrivuppgift

Utgå från en utav de filmer du sett och fördjupa dig i personens liv och bidrag till historien. Ta hjälp av följande stödfrågor för att komma närmare den person du valt. Se frågorna som ett förslag på fördjupning - vissa frågor är inte relevanta för alla och för andra så finns det viktigare teman att undersöka. Tänk på att texten ska skrivas löpande och inte i punktform. Du behöver motivera dina påståenden med förklaringar och exempel.

Använd olika källor för att ge en så pass bred bild av personen som möjligt.

- Kort biografi – namn, levnadsår etc.
- Vilken typ av uppväxt hade personen? Hur har uppväxten påverkat personen?
- Finns det några utmärkande särdrag hos personen?
- Familj / släkt / andra viktiga relationer?

- Utbildning?
- Framgångar och motgångar i författarskapet/konstnärskapet?
- Yrke
- Hobby
- Politisk åskådning
- Religion
- Positiva egenskaper
- Negativa egenskaper
- Vad tycker och tänker din person om sig själv (positiv eller negativ självbild)?
- Avgörande händelser i personens liv

Årtalsquiz - gruppövning

Många av kvinnorna i filmerna levde under en annan tid och under andra förhållanden än idag. Gör övningen årtalsquiz på [jämsställ.nu](#) för att öppna ögonen för de utmaningar och de kamper som har förts i jämställdhetens tecken genom historien.

Jämsställ nu

[Årtalsquiz – beskrivning](#)

[Årtalsquiz pdf – exempel på händelser och årtal](#)

Sök vidare

Berömda kvinnor - förr och nu

Länktips

SO-rummet

[Kvinnohistoria och genushistoria](#)

TED

[Alla borde vara feminister](#)

Läroplanskoppling

Berömda kvinnor - förr och nu

Filmen *Berömda kvinnor – förr och nu* passar bra för ämnesövergripande undervisning i värdegrundsfrågor samt i ämnena svenska och historia i grundskolan och gymnasiet. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11 och kursmål från Gy11, se www.skolverket.se.

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.”

– *Grundläggande värden LGR 11*

Svenska, åk 4-9, Lgr11

Centralt innehåll

- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter.
- Några skönlitterära betydelsefulla ungdoms- och vuxenboks författare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i.

Historia, åk 7-9, Lgr11

Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid

- Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.

Samhällskunskap, åk 7-9, Lgr11

Samhällsresurser och fördelning

- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Ämne, Svenska, Litteratur 100p, Gy11

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll

- Centrala skönlitterära verk författade av såväl kvinnor som män och tongivande författare från olika epoker, från olika kulturer och från olika delar av världen.
- Sambandet mellan skönlitteraturen och andra konstarter, dvs. hur författare och verk har påverkats av sitt samhälle, sin kultur och av rådande estetiska ideal samt hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Den konstnärliga friheten i relation till etik, upphovsrätt och censur.

Ämne, Samhällskunskap, Gy11

Ämnets syfte

- Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar i dag människor i olika samhällen över hela världen. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter.